

- rules/part05/pd_part05b; особливості подання в сімейних спорах. URL: https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/family/practice_directions/practice-direction-5b-communication-and-filing-of-documents-by-e-mail
16. PRACTICE DIRECTION 5B – COMMUNICATION AND FILING OF DOCUMENTS BY E-MAIL. URL: https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part05/pd_part05b
17. Find the right court or tribunal. URL: <https://courtribunalfinder.service.gov.uk/search/>
18. PRACTICE DIRECTION 31B – DISCLOSURE OF ELECTRONIC DOCUMENTS. URL: https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part31/pd_part31b
19. THE USE OF ELECTRONIC EVIDENCE IN CIVIL AND ADMINISTRATIVE LAW PROCEEDINGS AND ITS EFFECT ON THE RULES OF EVIDENCE AND MODES OF PROOF. EUROPEAN COMMITTEE ON LEGAL CO-OPERATION (CDCJ), Strasbourg, 27 July 2016. A comparative study and analysis. URL: <https://rm.coe.int/1680700298>
20. PRACTICE DIRECTION 32 – EVIDENCE. URL: https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32/pd_part32 (додаток 3: «VIDEO CONFERENCING GUIDANCE»)

Андронов Ігор Володимирович

*Доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЮРИДИЧНА СИЛА СУДОВИХ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Категорія «юридична сила» по відношенню до судових доказів у нормах цивільного процесуального законодавства України не використовується (на відміну, наприклад, від ч. 2 ст. 55 ЦПК РФ та ч. 3 ст. 178 ЦПК Республіки Білорусь). У Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК) лише закріплено положення про відсутність у судових доказів заздалегідь встановленої сили (ч. 2 ст. 89, ст. 110 ЦПК), при цьому не уточнюється, про яку саме силу йдеться: порівняльну силу [1, с. 108], юридичну силу [2, с. 142], доказову силу [3, с. 152] тощо.

У зв'язку з цим окремі науковці виділяють просто «силу доказів» як їх окрему самотійну властивість, що існує поряд з належністю, допустимістю, достовірністю і достатністю [4, с. 88-93].

Є.В. Васьковський використав поняття «порівняльна сила доказів» у сенсі визначення критеріїв, за допомогою яких суд міг би під час оцінки доказів визначати перевагу одних доказів над іншими. Тобто науковець,

фактично, вкладав у зміст даної категорії те саме, що інші науковці називають доказовою силою доказів.

Аналіз положень цивільного процесуального законодавства України дає можливість зробити висновок, що у ч. 2 ст. 89 ЦПК йдеться не про юридичну, а саме про доказову силу, або, як її ще називають в юридичній літературі – вагу доказів, як критерій здатності доказу підтримати правильний за законами логіки умовивід щодо існування певної обставини з певною вірогідністю [5, с. 95]. Тобто, іншими словами, доказова сила – це переконливість доказу. Адже для суду один доказ може видатись більш вагомим, переконливим ніж інший. Така оцінка може бути надана лише судом у конкретній справі без жодних обмежень чи вказівок з боку законодавця стосовно заздалегідь визначеної переваги одного виду доказів над іншими. На цьому й ґрунтується принцип вільної оцінки доказів судом, основний зміст якого відображений у ч. 2 ст. 89 ЦПК.

Перевага одних доказів над іншими залежить від характеристик інформації, яку містить той чи інший доказ. Аналізуючи інформацію, яку він отримав з судових доказів, суд у кожному конкретному випадку вирішує, яка саме інформація видалася йому більш повною та переконливою, а отже найбільшим чином, на думку суду, відповідає об'єктивній дійсності. Тобто доказова сила (вага) судового доказу є характеристикою змісту, а не процесуальної форми судового доказу.

На противагу доказовій силі, юридичну силу як характеристику судового доказу науковці традиційно відносять саме до процесуальної форми судового доказу – засобу доказування, та ставлять у залежність від дотримання законної процедури його отримання.

В.В. Молчанов називає юридичною силою доказів їх здатність слугувати засобом встановлення обставин справи та обґрунтування висновків суду про ці обставини [2, с. 145]. Вчений стверджує, що юридична сила не визначає фактичну спроможність доказу підтвердити чи спростувати наявність або відсутність обставин, які обґрунтовують вимоги та заперечення сторін та

інші обставини, що мають значення для справи. Юридична сила пов'язана з процесуальною формою доказу [2, с. 145].

Аналогічної точки зору дотримується й І.В. Решетнікова, зазначаючи, що відсутність юридичної сили судових доказів обумовлена порушенням процедури їх збирання [6, с. 21].

Даний підхід вже став традиційним у процесуальній науці, а тому його навряд чи варто піддавати сумніву.

Таким чином, юридична сила судового доказу нерозривно пов'язана з його властивістю допустимості, зміст якого сформульовано в ч. 1 ст. 78 ЦПК (загальне правило допустимості доказів). Незважаючи на те, що багато хто з процесуалістів наполягає на необхідності розмежовувати юридичну силу доказів та їх допустимість, визнаючи змістом допустимості доказу в цивільному процесі лише ті положення, які закріплені в ч. 2 ст. 78 ЦПК, все ж варто підтримати підхід законодавця, який уніфікував поняття допустимості доказів у цивільному та кримінальному процесах. У зв'язку з цим закріплене у ч. 1 ст. 78 ЦПК положення про те, що суд не бере до уваги докази, що одержані з порушенням порядку, встановленого законом, слід розглядати як загальне правило допустимості доказів, а отже цілком справедливим є твердження, що юридичну силу мають лише допустимі докази та, навпаки, недопустимі докази не мають юридичної сили. При цьому юридична сила напряду не впливає та не залежить від належності чи достовірності судових доказів як властивостей, що як і доказова сила (вага доказів) стосуються змісту, а не процесуальної форми доказів.

Список використаних джерел:

1. Васьковский Е. В. Учебник гражданского процесса: учебник. М.: Издание братьев Башмаковых, 1914. 429 с.
2. Молчанов В. В. Основы теории доказательств в гражданском процессуальном праве: Учебное пособие. М.: ИКД «Зерцало-М», 2012. 360 с.
3. Треушников М. К. Судебные доказательства. М.: ОАО «Издательский дом «Городец», 2004. 272 с.
4. Орлов Ю. К. Проблемы теории доказательств в уголовном процессе. М.: Юрист, 2009. 175 с.

5. Пільков К. Властивості доказів та критерії їх оцінювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 86-99. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.4.14>.
6. Решетникова И. В. Справочник по доказыванию в гражданском судопроизводстве. 6-е изд., доп. и перераб. М.: Юр. Норма, НИЦ ИНФРА-М, 2017. 448 с.

Степанова Тетяна Валеріївна

*Доктор юридичних наук, професор, професор кафедри
адміністративного та господарського права
Одеського національного університету імені І.І.Мечникова*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ

Автор даної доповіді вже давно наполягає на тому, що в сучасних умовах все більше розповсюдження та переваги отримує електронна форма інформації – більш економна, практична і доступна для обробки, ніж паперова [1, с.55].

Судове доказування є діяльністю, яка може здійснюватися лише за допомогою вказаних законом процесуальних засобів та способів. Тому слід визнати позитивним зрушенням те, що всі процесуальні кодекси в редакціях, які набрали чинності у 2017 р., виділяють окремий засіб встановлення фактичних даних – електронні докази. На даний час електронні докази використовуються практично в будь-якій категорії справ.

Слід зауважити, що використання електронних доказів в процесі доказування – лише одна з багатьох складових використання електронно-цифрових технологій в суді. Дійсно, на даний час впроваджуються окремі блоки ЄСІТС (зокрема, електронний суд); діє система автоматизованого розподілу справ у суді; засідання проводяться в режимі відеоконференцій (особливо це набуло актуальності та розповсюдження в період пандемії); у разі неможливості належного повідомлення осіб (відповідачів, свідків, якщо їх місце проживання (перебування), місцезнаходження чи місце роботи невідоме), їх виклик оприлюднюється через оголошення на офіційному веб-